

Digitales Brandenburg

hosted by **Universitätsbibliothek Potsdam**

Sifre Ḳodesh

‘im targumim u-ve’urim mi-meḥabrim shonim

Sefer Yesha‘yah

Landau, Moses I. Landau, Moses I.

Prag, 598 [1837 oder 1838]

ד היעשי

urn:nbn:de:kobv:517-vlib-9106

(כד) והיה תחת בשם מק יהיה. מקום שהיו מחנשמו' צו יהיה נימק: ותחת חגורה נקשה. מקום שחגרה שם יהיה נימק נחמד בחבורות ורשומי מכות כמו ואחר עורי נקפו (אי' י"ט) ונקף סבני סיער (לקמן י'): ותחת מעשה מקשה. מקו' שהיו עושות בו המעשה האמו' למעלה הלך ועפוף חלכנה והוא בגובה הראש שם תהיה מקשה קרח' מנה המקרת את הראש. מקשה לשון דא לדא נקשן (דניאל ה'). ואני הייתי מפרשו תחת מעשה מקשה מקום שהיו שם חגורות נוחות עמי הזהב העשויו' מקשה בטדי"ן בלע"ז אלא שהיא נקוד פחת והוא במסורת נעשרה נקודות פחת ואין א' מהם דבוק למינה של אחריו וכל מעשה שהיא דבוק למינה של אחריו נקוד קמ"ן: ותחת פתיגיל. הרי כשתי חיצות פתי גיל כלי שהוא מביאן לידי גילה והוא בית הרחם האמור למעלה פתהן חלוף אותה גילה תהיה מחגורת שק בכל מחני': כי תחת

(כד) והיה תחת בשם מק יהיה ותחת חגורה נקפה ותחת מעשה מקשה קרהה ותחת פתיגיל מחגרת שק בירתחת יפי:

(כה) מתוך בחרב יפלו

וגבורתך במלחמה:

(כו) ואנו ואבלו פתהיה

ונקתה לארץ תשוב:

ד

(א) והחזיקו שבע נשים באיש אחד ביום ההוא לאמר לחמנו נאכל ושמתנו נלבש רק יקרא שמך עלינו אסף הרפתנו:

ביום

יפוי. כי זאת הוגנת להיות להם תחת יופי שהיו משתחלות בו: (כה) מתוך. גבורת מתי מלחמותיך היוכלים כלכל במנין: (כו) ואנו. לשון חנינה: פתחה. שערי עיירות ונחיס בכל שעריהם יהא הספד: ונקתה. ותחרוקן מכל כמו וגם אני נחתי להם נקיון שינים (עמוס ד') ובלשון משנה ילא פלוגי נקי מנכסיו: לארץ חשב. מגובה לשפלות ישבו לארץ ידמו (איכה ב') בחשעה באב: ד (א) והחזיקו. ויאחזו: שבע נשים באיש אחד. מרוב אלמוות רבות: באיש א'. מנקשות ממנו שיאחזו: אסוף. העמן מרפתנו כמו ואספתו אל תוך ביתך (דברים כ"א) שהאשה כשהיא

ב א ו ר

(כד) פק, הנשר יהיה נימק מרקנון, ואמר הרד"ק הנושם מחזיק הנשר ומעמידו, ויהיה מק נהיפך מסיסת הנשר, ע"כ, ויש נזה גם היפך זולת זה, כי הנשם יתן ריח טוב, ויתקרבו בני אדם אליו, והמק יעלה באשה ולחנה ויתרחקו ממנו. נקפה, י"ת רושמן דמחא (טוילען, טטרישען) ואחריו החזיקו רוב המפרשים מני עמנו, וחנמי העמים פתרו חבל (טטריק), למען יתנגד אל חגורה, ולא מלאתי מקורו בעברית, אם לא נאמר שנקרא כן לפי שהחבל שהוא לאבל מקיף המתנים (ו נקף ו י ק ק אחיס המה כוודע). אך לדעת הרב המתרגם הוא מלשון סורסי, ששם הוראת המלה הזאת על דבר הנדבק בעור, ולזה יקרא גם החנישה ששמים על המנה נקפה. מעשה מקשה, כנר כתב הרד"ק נשרש קשה, כי גם מקשה תיעשה המנורה (שמות כ"ה ל"א) ענינו השווי (ויסיה זה בענין

(נד) נון ווירד שטאטט דעם וואהלגערוועם, מאָדער זיין.
 שטאטט דעם נירטעלם, פֿלאַסטער,
 שטאטט דעם קינסטליכען געפֿלעכטעם, גלאַטצע,
 שטאטט דעם ווייטען אומווארפֿ'ס, ענגער זאָק,
 נור עקעל שטאטט דער שאַנדייט.
 (נז) דייע מענען ווערדען דורך דאָ שוועררט פֿאַללען,
 אינד דייע העערעסמאַכט דורך דען קריעג —
 (נו) זייפֿען אונד טרויערן ווערדען איהרע טהאַרע,
 אונד איינזאַם ווירד זיאַ צו באַדען זיטצען.

ד

(א) אונד עם ערנרייען זיעבען ווייבער איינען מאַן,
 אַן יענעם טאַגע, שפּראַכענד:
 „אונזער בראַד וואַללען וויר עססען,
 מיט אונזערעם געוואַנדע אונז בעקליידען,
 צור לאַם בענענען נאָך דיינעם נאַמען אונז,
 נים הינוועג אונזערע שמאַך!“

סיקס ומקשה בדח"ל,
 ועל מעשה מקשה
 באן, חיקין והשוית השער
 ויען שאל באן מעשה בסגול
 ע"ד המוכרת, ונמו שנת
 רש"י שאס הים הנסמך
 ראוי לבא בקמץ (פירו' קמץ
 קטן שהוא הכירי) ולא
 בפחם (קטן שהוא הסגול),
 לכן אמר הרד"ק ששם שנת
 וי"ו העטיף, ושעורו,
 ומעשה ומקשה, או
 יחנן שיהי' מקשה תואר
 למעשה כלומר חיקין
 השער השזה, ע"כ, ואולי
 הוא כמו הארון הכרית
 שעניו הארון ארון הכרית,
 וכני' כמוהו, וחכמי העמי'
 בנינו גם מקשה גם מקשה
 כדעת חז"ל שיהי' מן
 וארכבתה דא' לדא' נקשן

(דניאל ה' ו') שהוא לשון הכנה, וגם זה מעשה החילוק לתאר דבר הנעשה שזה וחלוק (געו'
 דרעכטעלט, געפֿאָהטען), וחרגום הרב כולל שתי הוראות יחד. פתיגיל, רבו המפרשים בצאור
 המלה הזאת, והרב המתרגם הרביב דעת הראב"ע שאמר חלוק דק מרוס יוסס על כל
 המלבושים (ולא כאשר הניא הזכס געזעניוס בשמו שהוא בגד התחתון (אונטערקלייד) כי
 נהפך הוא), עם דעת הרד"ק שאמר שהיא חגורת משי רחנה, כי בזה נמלא מקור למלה
 הזאת, כי היא מירכנת מן פתה (שהוא כמו פשה בשי"ן שמאלית או בסמ"ך) שעניו
 ההרחנה ומן גולא בארמית שהוראתו הנגד העליון (אונטערע), (עיין ערוך ערך גל נהוראה
 הרביעית). ועל פי דרכי שגס הלמ"ד יושב למשקל היא מלה אחת ושרשה פסג (בחלוק
 הסמ"ך בתי"ו) שעניו העליה והגובה, כמו פסגו ארמוניה (תהלים מ"ח י"ד) ובמ"ש
 הרמב"מ שם, ומזה ראש הפסגה (במדבר כ"א כ') כאשר כתב הכנס המנאר שם, והלמ"ד
 של פתיגיל הוא למשקל, ונקרא כן לפי שהוא הנגד העולה על כל המלבושים. כי תחת
 יופי, עיין רש"י וכן דעת הראב"ע, והרד"ק החזיק בדעת חז"ל שהוא מענין כויה (בראש
 חז"ל) ואחריו הלכו חכמי העמים ואמרו שהוא סימן העבדות, לפי שהיה מנהגם לשום
 העבדים והשפחות כבויה אש. והרב המתרגם בחר בדעת השלם ר"ש פאָספענהייק שהוא
 בחלוק כ"ף בקו"ף ועניו כמו קיף לאה (לקמן כ"ח ח'), שמו ושכנו וקיו (ירמיה כ"ה כ"ו)
 ועניו דבר נחשב ונאלח ויתנגד היטב אל יופי. (כה) מתיך, נגד ליון ידבר (רד"ק).
 וגבורהך, דעת כל המפרשים שמת מתיך עומדת במקום שנים, ושעורו, ומתי גבורהך,
 ובאמת אין לורך לזה, כי יותר מתדומם המליכה אס נאחמש בשם המקרה תמורת התואר
 כאלו הגבורה עלמה תפול במלחמה, תבין מזה נועם העתקת הרב המתרגם. והנה הפסוק
 הזה והנא וגם הפסוק הראשון מפרשה הנאה המה דנוקים, כי בהם ינאר הסנה מדוע
 ירדו בנות ליון פלאים כי נסלו הגבורים בחרב והעיר נשאה שוממה מאין יושב ולזה תחת
 שלפניה הלכו בגאווה וגאון בעדי עדים, כי ידעו שרבים יחלו פניהן עתה תחזקנה שבע נשים
 באים אחד וגו'. (כו) ואנו, מענין לא אכלתי באוני, (ראב"ע). פתחיה, של ליון. ונקחה,
 לשון רקות (חדע, לעער) כמו נקיין שנים, ובדברי חז"ל ילא פלוני נקי מנכסיו. לארץ
 חשב, הוא סימן אכלות כנודע והוא כפל של ואנו ואכלו, ואמר שהשערים יתאכלו, וגם
 היא (העיר) מר לה.

ד (א) שבע נשים, כתב הרד"ק אינוו חשבון מכוון, אלא שכן דרך הכתוב לזכור שבע
 ושבעה לחשבון רב, לפי שכל ימי העולם שזעות וכו', וכבר בארנו זה במ"א.
 ביום ההוא, לפי שלא אמר והיה ביום ההוא תחזקנה וגו' כדרך המקרא, לכן יראה לי
 שזון גם לאמר כי ביום לעין השמש יחזיקו ולא יתנושא. לחטבו, אין לנו עליך שאר וכמות. אסף,

נשא' אין ניהגין בה מנהג
 הפקר. ומ"א נכבדנלר גזר
 שלא יבעלו א"א שלא יענשו
 לכך היו מבקשות שיהא
 עליהן שם אישות: (ב) ביום
 ההוא - לאחר שיכלו נוי
 חכשיטי הנואפות והנבלו'
 לא(תהיה) עוד לני תפארת
 עמי ולני נוי כבודם באל':
 יהיה למח ה'. לבס לנוי:
 ללני ולנבד. כס סלדיקים
 הנשארים נס והמכמים
 חלמידי התור' בהם יחלו
 את לני כבודם: ופרי
 הארץ. כס בני סלדיקים
 פרי עץ חיים כס יהיו
 לגאון ולתפארת אשר בהם
 יתפארו ויתהללו פליטת
 ישראל. לני הוא נוי דבר
 לביון שיש חפץ בו: (ג) והיה
 הנשאר. בהם לביון יתיישב
 והנותר בכל מקום ישנו
 בירושלים: קדוש יאמר לו.
 בולם יהיו לדיקים וא"ת
 לדיקי' המתים לפני אוחו
 היום אבד כבודם ת"ל כל

(ב) ביום ההוא יהיה צמח יהוה
 לצבי ולכבוד
 ופרי הארץ לגאון ולתפארת
 לפליטת ישראל:
 (ג) והיה הנשאר בציון
 והנותר בירושלם
 קדוש יאמר לו
 כל-הכתוב לחיים בירושלם:
 (ד) אם ורחץ אדני את צאת בנות-
 ציון
 ואת-דמי ירושלם ידיה מקרבה
 ברוח משפט
 וברוח בער:

וברא

הכתוב לחיי העולם הנא יהיו בירושלים כך חרגם יונתן: (ד) אם רחץ. כי רחץ יש אס משמש כן בל'
 כי וכן (איוב ח') אס יבלעו ממקומו כי יבלעו עד אס כלו לשחות (בראשית כ"ד): כואת.
 תגאלת כתרגומו כלומר העביר עונם ע"י יסורין וביעור מן העולם: ידיח. ל' רחילה כל' משנה
 ובאקרא ושם ידיחו את העולם (יחזקאל מ'): כרות משפט. ע"י היסורין עלג"ט בלע"ז שיעלה על רוחו
 לשפוט אותם: וכרות בער. לבערם מן העולם. בער כמו לבער דישקוטאנמ"ט בלע"ז ל' פעול הלך:
 ועל

ב א ו ר

כי בארכות המורח אין לך חרפה גדולה לאזה מאס כל תהיה לאיש. (ב) ביום
 ההוא, מבאן ועד סוף הפרשה אך טוב לישראל יבשר, ושלים שלום יקרא, כי זה דרך
 הנביא הנבחר הזה, וזה יבדל סגנון מליכותיו משאר הנביאים כי לא יתמיד ביעודי הרעים,
 אס גם ילבג נקס, אש הקנאה קנאת ה' לנאות מפיו תאכל, ירעם בקולו להחריד רשעי
 ארץ ופריטי עמו, יקרא לשאול מתחת: פערי סיד לבלוע, ולמלאך המשחית: שוף חרבך
 וטבח טבח — עד מהרה יעבור זעמו ויחמול על עמו, סערת נפשו תקום לרממה, ואך
 אשרי נועם ודברי נוחם יעיפון שפתיו, יהפוך לאור בקר ללמות, ועמק עבור לפתח תקוה -
 צמח ה', י"ת משיחא דה' (בי למחשמו כבודע), ואחריו החזיקים רבים מחכמי העמים, ואחרים
 אמרו שהבוונה על עס ה' שיהי' נטעי נעמני'; אולם לכל אלה הפירושים אנתנו בלחן גדול
 להעמיד המאמר השני ופרי הארץ באופן שיהיה מקביל לעומת הראשון, ולכן הנוכח לדעתי
 בפירוש ר"מ הכהן שהבוא הראש"ע שהבוונה שה' ימן כרכה בלמח ופרי עב"ל, ויהיה א"כ למח
 ה' להפלה באו עלי ה', ארוי אל. והנה החמיל המליץ בנחמה כמה שקיים בפורענות

כי

ישעיה ד

באור מו

(ב) אן יענעם טאגע ווירד דער שפראם דעם העררן ,

צור צירדע אונד צור עהרע זיין ,

אונד דיא פֿרוכט דעם לאַנדעם ,

צור פראַכט אונד העררליכקייט ,

פֿיר דען איבעררעסט ישראל'ים .

(ג) אונד ווער זיך ערהיעלט אין ציון ,

אונד איבריג בלעב אין ירושלים ,

הייליג ווירד ער גענאָנט ,

יעדער דער פֿערצייַננעטן איזט צום לעבען אין ירושלים .

(ד) דען דער הערר וואַשט אַב דען שלאָם דער טאַכטער ציון ,

אונד דיא בלוטשולד ירושלים'ים שפיהלט ער אויס זיי .

נער מיטטע

מיט דעם הויכע דעם געריכטס ,

אונד מיט דעם הויכע דער פֿערטילגונג .

אונד

כי אמר ואנו ואכלו וגו' שהארן תשאר שמה מאין יושב, ולכן יאמר עמה שיהיה למסח' ללני וגו' כי פליטת ישראל ידנו ויעלמו מאוד, ויעבדו את אדמתם באין מחריד. ויש גם ביעוד הזה הפוך ממה שבא בתחלת פרשה ג' שה' מסיר מירושלים ומיהודה כל משען לחם ומים. לצבי להדר, כמו לבי היא לכל הארלות (יחזקאל כ' ט"ו) (רד"ק. ג) והיה, אחרי שאמר כי יהפוך ה' הקללה לברכה כאשר פרשנו, יזכור עמה הסנה לזאת, ואמר והי' כל הנשאר קדוש יאמר לוי, קדוש הוא האיש המונע את עלמו מן המותרות ולא יחפון בתענוגות בני אדם אם המס יולאים מדרך האמלעי אשר הוא לבדו הארח המיטור, וזה בהפוך ממה שקודם היו כלם נשקעי' ביון מלולות רדיפת התענוג והמותרות כאשר

זכר בפרשה הקודמת. כל הכתוב, כל אשר עוד בחיים חייתו בירושלים קדוש יאמר לו, כי הרשעים יכלו ממנה וימחו מספר החיים, והוא בענין ויכתב ספר זכרון לפניו (אלאכי ג' ט"ז). (ד) צאח, לדעת כל המפרשים יהיו זאת בנות ליון ד"מ למעשיהם הרעים, וכן דמי ירושלים הכוונה על דמי נקי אשר שפנו, וכן תרגם יונתן: וית אשדי דם זני, ולי נראה על פי דרבי אשר נחתי בהמשך הפסוקים האלה, שהוראות המלות הנה כפשוטן, והענין הוא כי אחרי שזכר הסנה הגורמת, כי ישוב ה' לרחם את עמו ויחמית קרן ישראל כאשר בארתי, ישוב לענינו הראשון והוא כי ירחם ה' עמו ולא יוסיף לענותם עוד, ואמר נגד הנאמר בפרשה הקודמת כי ה' יגלה קלון בנות ליון עד שתהיינה לשמנה בעיני כל רואיהן כי תהיינה נגאלות מאד, יאמר שעוד ירחן ה' לאחן וידיח דמיהן (והוא דם הידוע, ובפרט כי היא דעת חז"ל בפירוש וה' פתחן יערה, ע"ש ברש"י, כי אין זה זר בפי הנביאים לתאר אשה נמזזה ונמאסת בטומאת שוליה, וכן נראה דעת הרד"ק שאמר: לואה ודמי הם כפל ענין) ותהיה א"כ מלת אם בתחלת הפסוק לאמתת הדבר, כמו שהביא הרד"ק בפרשים הרבה במוהו, ע"ש. דמי ירושלים, ע"פ פירושי תהיה מלת בנות עומדת במקום שנים, ושעורו דמי בנות ירושלים ידיח מקרנה מקרב ליון שלא תמלא ולא תראה עוד אשה מואה ונגאלה. ברוח משפט, י"ת צמימר דין, והרד"ק בארו: כלומר ברות פיו וכן העתיק הרב המתרגם (הויך); ולדעת רש"י יהיה ברוח ברטונו, בענין עקב היתה רוח אחרת עמו (במדבר י"ד ב"ד); ולדעתי הענין ברוח ממש, לפי שאמר ורחן וידיח, באר עמה לא במים בדרך הכניסה רק ברוח סערה עושה דברו אשר יבער הגלגל עד תומו, וקרוי לזה אמר הרד"ק בפירוש הראשון, וז"ל וסמך רוח אל לשון רחמים והדמה ר"ל לרויב הניעור שלא יאשר מלמלות יחטא דבר כמו שהנחם מיבש הדבר, עכ"ל. משפט, הוא הגמול הרע (טטרופגערעכט), כמו ובנל אלהי מכרים אשה שפעים (שמות י"ב י"ג).

וברא

(ה) ועל מקראיה הקראתי
 בתוכה : עון יומם ועשן .
 להניין מן עובדי כוכבים
 ומזלות : כי על כל כבוד.
 האמור להם תהא החופה
 שאחסף שכינתי עליהם
 ושבע חופו' יש כאן עון ועשן
 כונה אש לכבד חופ' שכינה:
 (ו) וסבה תהיה לכל וגו'
 מחרב . להניין מלהט יוס
 הנא שנאמר ברשעי' וליהט
 אותם היום הנא (מלאכיג')
 שהקב"ה מולי' חמ' מנרתק'
 ומקדרה עליהם : ולמחסה.
 ל'ביסוי' ולמסתור . להסתר
 בה : מזרם . אש המתלקפת
 מנהר דינור על הרשעים
 כגיהנם שנאמר על ראש
 רשעים יחיל (ירמיה כ"ג)
 במס' תגיגה : וממטר-מטר
 היורד על הרשעים בענין
 שנאמר ימטר על רשעים
 פחים (תהלים י"ח) :

ה (א) אשירה נא לידדי .
 הנביא אומר אשירה
 נא לידדי תחת ידידי
 ובמקומו ובשליחותו כמו ה'
 ילחם לכם (שמות י"ד)
 בשבילכם : שירת דוד .
 היא זו אשר שר בשביל כרמו
 על עסקי כרמו כמו וישאלו
 אנשי המקו' לאשתו (בראשי'
 כ"ז) : כרם היה לידדי
 בקרן בן שמן . בזוית
 העושה פירות שמנים כשמן
 טוב : בן שמן . זוית ראוי
 לשמן לזמים לעשות שמן

כמו בן מות (שמואל ב' ב') ראוי למות ודוגמא זו היא ובסוף הענין יפרשנה : (ב) ויעזקהו . סייגו וגדרו
 סביב מוקף כמין טבעת דמתרגמינן עיוק' : ויסקלהו . הוכיח אנבים מחוכו הרעים לגפנים כמו סקלו
 מאבן (לקמן ס"ב) : ויעשהו שורק . הם זמורות היפות לנטיעה משאר זמורות : ויבן מגדל בתוכו . גת
 לעבור ענבים : וגם יקב חלב בו . הבור שלפני הגת לקבל היין וכן כל יקב שנמקרא לשון בור הוא וכן עד
 יקבי המלך (זכריה י"ד) תרגם יונתן עד שיחיא דמלבא הוא עומק אוקיינוס ולכן נוסף בו כאן לשון חליב'
 כמו וכורות חלובים (דברים ו') : ויקו לעשות ענבים . ויקו ידדי לעשות לו הכרם הזה ענבים ויעש לו
 באזים דומים לענבים וקורין אותם לנברוויש"ש בלע"ז :

(ה) וברא יהוה על כל-מכון

הר-ציון

ועל-מקראיה

ענן ויומם ועשן

ונגה אש להבה לילה

כי על-כל-כבוד חפה :

(ו) וסכה תהיה לצל-יומם מחרב

ולמחסה ולמסתור

מזרם וממטר :

ה

(א) אשירה נא לידדי

שירת דודי לכרמו

כרם היה לידדי

בקרו בן-שמן :

(ב) ויעזקהו ויסקלהו ויעשהו שורק

ויבן מגדל בתוכו

וגם יקב חלב בו

ויקו לעשות ענבים

ויעש באזים :

ועתה

ועתה

ב א ו ר

(ה) וברא , אחרי שזכר כי כל העדה בלם קדושים תהיה , וגם את בנות ציון יטהר ה' מעמאחן , אמר
 כי מעתה תשוב גם שכינתו לציון וכבוד ה' עליה יורם , ותאזר את כבוד ה' בעמוד ענן יומם ואש להבה
 לילה , כמראה הנראה אליהם ביום עלותם מא"ץ מלכים להנחותם הדרך , וגם במעמד הנבחר בטה